

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercuria si sambata.

Prețulu

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratice se dau câte cu 10 cr.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diarinului Observatoriulu in Sibiu.

Nr. 69.

Sibiu, 26/7 Septembrie 1878.

Anulu I.

Concetatieni!

Sangeróeele lupte, care decurgu de presentu a Bosni'a si Hertiegovin'a, ce pretindu atâtea victime din liniile bravei nóstre armate, si ranescu tâtea familii, ne impun si noua datorinti'a a tinde mana de ajutoru.

Pentru prima data dela introducerea servitiului militaru comunu s'a mobilisatu brava nóstra armata. De si au fostu mai inainte destulu de pasatóre greutatile unui resbelu pentru poporu, celea sunt de presentu cu multu mai multe. Cu nu simtu infioratoru cetesce aperatorulu patriei rdinulu prin care se chiama la óste, pentru-came va grigi de femeia, de copii de, parinti si rati carora le-a fostu adeseori elu singurulu sprinu? Cine va tinde acelora mana de ajutoru in asulu caderii sale?

Spre delaturarea acelu simtiu deprimatoru din nimile braviloru noștrii soldati, si a usiura dupa otintia sórtea ranitiloru se facu ofrande benevole a tóte partile iubitei nóstre patrie. Si in cetatea óstra s'au infintiatu unu comitetu spre a usiura rin contribuiri benevole atátu sórtea ranitiloru si familiiloru celoru chiepati sub stégu câtu si aceoru caduti pe campulu de onóre.

Concetatieni! Noi subscrisii, plini de sperantia a nu ne veti refusa, apelamu la voi ca se binevoiti da concursulu vostru, contribuindu spre scopulu retatu, ca se usiuramu sórtea atátu a ranitiloru atú si a familiiloru celoru chiepati sub stégu. Ori-ce contribuire, fia aceea catu de neinsemnata e va primi si cuita cu multiamita.

Concetatieni! De atâtea ori ati probatu ca pitii si sunteti in stare a aduce cele mai mari sacrificii confratiloru voștrii suferindi. Acum se fere ocasiune a proba de nou zelulu vostru prin frande benevole.

Permitetine a spera ca nu ne-am inselatu cu pelulu nostru. Considerati-o ca o datorintia patrioica a contribui dupa potintia multu s'eu pucinu entru fiii, fratii si rudeniile vóstre.

Deci la lucru, barbati si femei, tineri si betrani, toti, acei cari aveti o ánima fierbinte in ánimile óstre!

Sibiu in 4 Septembrie, 1878.

A. Arz v. Straussenburg. M. Fabritius. L. Uchs. W. Jikeli. Dr. G. Lindner. Dr. S. Möferdt. Müller. Dr. H. Süßmann. F. Thallmayer. W. Weiss. Dr. W. Bruckner. S. Fritsch. G. Göllner. Hanea. St. Kast. Lászlófy. Dr. Moga. J. Popa. Dr. A. Senz. Tischer, sublocoteninte. Czebekauer. Frühbeck. C. Herzberg. K. v. Kiss. Dr. O. Ieltzl. V. Roman. A. Sennor. F. Szallay. Dr. C. Volff. Csalla, locoteninte. F. Pollért. C. Henrich. I. Kabdebo. C. Möferdt. F. Schreiber. J. Schuschnigg. I. Tamásy. F. Wolff.

Gustav Kapp,
presied.

Martin Schuster,
secret.

Legea electoralu — monopolu alu Aristocratiei.

I. Asia numitii activisti si passivisti adunati in conferenti'a nationale si electorale din 20 Iuliu a. la Sibiu, votara, precumu s'a vedutu, unii contra altora; dara ceea ce caracterisá mai frumosu pe ambele partide, fu impregiurarea, cá ei n'au mani'a diferentiloru de opinii politice, se despartira unii de altii in buna armonia, cu singur'a exceptiune de 4 ori 5 intransigenti. Se pare cá acei domni isi mai au câteva adepti, si in provincia, carii in locu de a esi cu argumente logice, afla placerea a combate pe adversarii loru politici cu flume absurde si calumnii inventate totu de ei.

Alegerile la diet'a ungréna se facura pe alti trei ani. De aici ar urma la parere, cá press'a e si mai incete a ocupa pe lectori érași cu legea electorale. Eróre mare. Urmédia cu totulu altu-eva. Legea electorale in staturi constitutiunali este fundamentulu tuturoru celoru-lalte legi. Cumu e temeli'a, asia va sta si edificiu. De pre emelii anguste mai curendu s'eu mai tardiu cadu toti paratii in ruina preste capetele ómeniloru.

Intransigenti scotu mereu ochii passivistiloru, cá de ce n'au conchiamatu mai curendu conferenti'a

electorale. Se afe intransigenti celu pucinu acuma, ca passivistii nu simtiseru nici-o lipsa de conferentie electorale. Acestia in conferentiele din trei període trecute avuseru maioritarea preponderanta pentru politic'a resistentiei loru passive. Preste acésta ei avea cifrele autentice dinaintea ochiloru, care le spunu cu vocea loru matematica infalibila, cá de aru lua parte toti alegatorii actuali scosi din legea dela 1848—1874, cu aceea nici Transilvani'a cá provincia, nici natiunea romana nu vinu reprezentate in diet'a din Ungari'a, ci numai aristocrati'a si una parte a burgesiei. Prin urmare passivistiloru nu are se le pese nimicu, cá activistii voru ajunge la maioritare in vreo conferentia. Era deci curatu numai tréb'a activistiloru cá se 'si prepare terenulu cu mai multe luni si chiaru cu ani inainte; se agitedie prin pressa, prin conferentie particulare asia, câtu pre candu s'ar fi conchiamatu conferenti'a generale, passivistii se oia la fuga din trens'a déca adeca aru fi avutu curagiulu iepuriloru de campu.

Dara éca, passivistii vinu érași, de nou, cá se stea de vorba cu activistii, si déca voiti, se mane ap'a chiaru pe mór'a loru. Pre candu? Preste trei ani? Asia si nu prea. Avemu unii si altii destule simptome, dupa care judecandu este mare probabilitate, cá diet'a cea noua se va dissolve si trimite acasa, dupa care potu se urmedie alegeri noua. Se nu ni se dica si atunci, cá amu intardiatu.

Trei sunt causele principale si vitali, pentru care romanii transilvani vetamati de mórte, s'au decisu pâna acuma pentru politic'a resistentiei passive: autonomi'a Transilvaniei, nationalitatea nóstra politica, legea electorale. Se pare inse, cá activistii abia mai tienu ceva la primele doue cause, tienu inse si ei la a trei'a, celu pucinu cá la unu punctu de onóre. Dorindu a ne intielege cu dumnealoru, punemu asta-data in discussiune legea electorale.

Pentru-cá nici chiaru intransigenti se nu ne póta imputa egoismu si unilateralitate, vomu reproduce aici contra legeri electorale transilvane argumentele sfarmatórie a le unui activistu de inalta auctoritate, carele pre câtu este de bunu patriotu, pe atáta e si romanu adeveratu, inse si activistu ferbinte, din convictiune. Onóre tuturoru adversariloru, câtu lucra din convictiune.

Era in a. 1874. Ministeriulu ungrurescu se decisese a conserva si mai departe legea transilvana electorale monopolista din 1848. Amariti in sufletele loru, deputatii romani câtu se aflau din Ungari'a la dieta, tienea consultatiuni asupra modulu, cum aru potea se abata pe ministeriulu de atunci dela realisarea acelu planu hostile. Acei deputati nu mai erau in stare se suferu cumplít'a insulta ce se aducea neincetatu immensei maioritati a locuitoriloru acestei tieri. Pe atunci inse onorabilele domnu consiliariu Iosifu Hossu, fostu odenióra profesoru in Blasiu, dupa aceea de 28 ani incóce aplicatu in diverse functiuni din resortulu finantiale, pâna ce ajunge la inaltulu rangu actualu din ministeriu, esi cu unu „Memorialu in cestiunea revisiunei legeri electorale transilvane“*) Déca dn. Ios. Hossu nu ar mai avea nici-unu altu meritu pentru patri'a si natiunea sa, singuru acestu memorialu 'iar asigura recunoscinti'a compatriotiloru sei. Ds'a combatu in acelu memorialu monopolulu electorale cu argumente atátu de tari si clare, in câtu ministeriu si maioritarea dietei nu sciura se'i opuna altu-ceva decátu: Asia voimu, asia ne place. Argumentele dlui Hossu merita se fia cunoscute de tóta lumea impariale si cu atátu mai bine de generatiunile june, alu caroru viitoriu este angageatu in acésta cestiune.

La p. I. autorulu voindu a supune la critic'a meritata art. II. de lege electorale adusu in diet'a revolutionaria dela Clusiu din a. 1848, ilu resuma aratandu, ca in puterea aceluia s'a datu dreptu electorale reprezentativu:

*) Emlékirat az erdélyi választási törvény revisioja ügyeben. Tip. in B.-Pesta.

1. la acei locuitori din cetati si alte comunitati cu magistrare (senate), cari a) posedu celu pucinu câte una cascióra in valóre de 300 (trei sutisióre) de florini, s'eu mosióra de acelasi pretiu; b) la industriari, comercianti, fabricanti, carii lucra celu pucinu cu câte unu ajutoriu (sodalu); c) la cei ce au venitu siguru de câte 100 fl. din mosióra ori capitalasiu; d) fóra nici-unu respectu de avere si venitu la doctori, chirurghi, advocati, ingenieri, artisti academici, profesori, membrii ai academiei scient. ung., apotecari, preoti, capelani si docenti. Bine se insemnamu: toti acestia avea dreptulu numai déca locuescu la cetati si la orasie, nu si la sate. Cei dela sate sunt lipsiti de elu. —

2. In comitate, districte, scaune sasesci si secuesci au dreptulu electorale a) toti nobilii trecuti de câte ani 20 fóra nici-unu censu; b) in orasiele fóra magistrare toti locuitorii denotati sub a, b, c, d, si e, de sub p. I; c) dintre locuitorii comunelor rurali numai aceea se potu bucura de dreptu electorale, carii voru fi platindu pe anu câte 8 fl. moneta covent. = 8 fl. 40 cr. val. au. dare directa, pe venitul curatu, ce va fi tragendu din mosiór'a sa, éra darea capulu si asia numitele aruncuri s'eu crescatu nu li se computa, cá si cumu nu le-arú platí. Pre langa acei locuitori mai mergu numai câte doi alegatori in numele comunelor rurali, care numera pâna la 100 de case (fumuri) si câte 1 din cele mai mici de 100.

Dn. Hossu, care cunósce de minune catastrulu tieri, valórea pamentulu seu, si tóte relatiunile nóstre economice, reflecta la acésta lege, cá pre candu locuitorii nobili, privilegiatii, boierii sunt scutiti de censu; pre candu dela orasieni se cere se produca numai o realitate de 300 fl., locuitorii din miile de comune rurale trebue se posséda mosii in valóre de câte 1.600 fl. cá se póta fi alegatori; din cauza cá darea directa de 8 fl. 40 cr. pe mosia (fontier'a) resulta numai dintr'o avere de asemenea valóre, precum se va vedea si mai la vale. Cu alte cuvinte: mai multe mii de nobili proletari si orasieni totu proletari, sunt alegatori, éra satenii cu avere de câte 1500—1599 fl. nu sunt. Asia din sum'a intréga a poporatiunei nobile, 24% sunt alegatori; dintre orasieni 20%; din contra din locuitorii sateni abia 1%. Unde se affi ratiunea acestei legi insultatórie? O affi fórtu aprópe: in relatiunile nóstre internationali.

(Va urma.)

Amabilitati ungruressti.

In conferenti'a nóstra electorale din anulu acesta s'a adusu de argumentu pentru activitate intre altele si asertiunea, ca prin resistenti'a passiva damu magiariloru dela putere ocasiune binevenita de a ne suspicióná ca suntemu inamici ai statulu magiaru. Din partea aderintiloru resistentiei passive sa observatu acésta, cá ori voru merge la diet'a din B.-Pest'a ori nu, suspiciónarea nu va inceta pe câtu tempu vomu remanea romani si pâna ce nu ne vomu lapeda cu totulu de originea si nationalitatea nóstra. Erá tempulu prea scumpu atunci spre a enumera mai multe din miriadele de casuri si documente pentru asertiunea acésta. Nu a contradiisu si nice credu ca s'a indoitu cineva despre acésta. Pentru ca si celu mai primitivu si naivu politicastru trebue se concluda din premisele ce ii stau la vedere, ca pe candu totala nóstra nimicire si estirpare e problem'a dilei in patria nóstra, pe atunci spiritulu evulu in Europ'a pretinde si revindica dreptulu de esistintia a popóraloru pretotindenea, unde vede ca e calcatu acela in picióre. Déca s'ar spune adeverulu precum e, déca s'ar sci ca romanulu e poporulu celu mai blandu, mai supusu legiloru mai iubitoru de patria, de pace si de ordine; apoi cum s'ar mai potea suferi asupririle, nedreptatirile si persecutiunile ce devinu in micu si mare pe di ce merge mai vehemente, mai violente si mai strigátore la ceriu —? Cá se mai póta dura acestea, cá se se póta ajunge prin ele totala nóstra estirpare e inomisu de a negá totu

ce e bunu in noi si de a ne depinge cu penelulu suspiciunii si alu calomniei, de poporulu celu mai brutu, de elementulu celu mai infricosiatu ce pôte cuprinde unu statulu in cadrulu seu. Servitiulu acesta ni-lu face in prim'a linie diaristic'a magiara in Transilvani'a si in specie foile semioficiöse si inspirate din Clusiu.

Suntemu invetiati cu blasfemiile loru cele impertinente, de multu ne am dedatu a le ignora cá pe niste convulsioni de creeri asficiati. Numai spre a deschide ochii fratiloru nostri activisti si spre a ilustra asertulu de mai susu cu o mica proba ve rogamu a reproduce articolulu urmatoriu din Nr. 197 alu lui „Kelet“, atragendu atentiunea publiculu asupra lui, pentru ca se védia natiunea la ce bunetati si fericiri avemu se ne asteptamu din partea turciloru nostri. T.

„Romanismulu in Sibiiu.“

Subtu acestu titlu cetimu in „Kelet“ urmatórele :

„Am cetitu undeva ca totu peccatulu vine dintr'aceea cá nu cunoscemu pretiulu si valórea cea adeverata a unui obiectu si din acésta cauza aruncamu ce e mai pretiosu pentru unu ce de mai pucinu pretiu, sacrificamu pe acesta aceluia.

Totu din acésta sorginte deriva gresielele politice in genere si mai alesu acelea ce au datin'a a le comite ultranationalistii pe tóta diu'a. Acestia adeca tienu cu multu mai presusu nationalitatea, originea si limb'a loru, decâtu patri'a romana, trecutulu comunu milenariu si de cátu iatregulu bine comunu; preferu imaginatulu interesu nationalu interesulu de statulu, necugetandu la acea, ca in patri'a nóstra singuratecele nationalitati potu ecsista numai ca membre a natiunii politice magiare.

Principiulu nationalitatii e idolulu acela, caruia ii arunca tóte dar' tóte in gura; e vitiulu de auru in giurulu caruia invertescu hor'a cea selbatica si pe langa care dispare ide'a statulu magiaru.

In cátu ar depinde dela beti'a ultranationalistiloru apoi ei nu ar depune cátu negru sub unghia pe altariulu statulu nici déca ar depinde dela acésta chiaru ecsistinti'a statulu si pe candu refusa — pe cátu numai le este posibilu acestuia (statulu) totu, pe atunci folosescu spre prosperarea nationalitatii loru ori-ce mediulóce chiaru si pe cont'a statulu. Mai bucurosu facu acea ce e in detrimentulu statulu. Déca pretinde statulu cá pe langa cultivarea limbai loru propriu se invetie si limb'a statulu si déca infintiésa statulu spre acestu scopu institute — ei in locu de a multumi si a recunóste necesitatea, ce o simtu, se plangu despre magiarisare fortiata si se pare ca le-ar placea mai bine déca s'ar instrui copii loru in a invetia latratulu (ugatás) de cátu in limb'a statulu.

Tóte acestea se potu dice mai alesu in privinti'a unoru corifei ultranationali ai „rumuniloru“ (rumunok) din Transilvani'a. Acestia apera ortografi'a, limb'a si literatur'a loru cea de abea esita din gáoce, cu atáta afectiune maimutiésca, in cátu cine comite cea mai mica eróre ortografica, cine nu priveste limb'a „rumunésca“ de cea mai escelenta a lumii, nu tiene literatur'a „rumunésca“ de cea mai betrana pe pamentu: acela comite celu mai infricosiatu atentatu strigatoriu la ceriu in contra natiunii „rumunesti“. Despre acésta si despre modulu cum facu „rumunii“ ultranationalisti politica prin limb'a si literatur'a loru, se aducemu unu micu ecsemplu.

Din articoliu nostri de mai inainte publicati in „Kelet“ va fi inca in memori'a lectoriloru, ca pseudoliteratii „rumuni“ din partea transilvaniana (erdélyrészi) sunt reprezentantii cei mai ecscentrici ai nationalismulu, ei datéza literatur'a „rumuna“ dela anulu 1050 inainte de Christosu. Celu mai vechiu poporu cultu alu Europei, grecii antici, nu au potutu data literatur'a loru mai de multu de cátu dela 500 a. Ch. romanii dela 200 a. C. noi, magiarii nu-o potemu duce cu tóta fortiarea mai susu de cátu la 1000 dupa C. „Rumunii“ inse ne intrecu pe noi magiarii, pe romani si pe greci; prin urmare ei sunt celu mai vechiu poporu cultu in Europ'a. Negresitu trebuie se fia asia, ca si grecii si romanii au ereditu dela „rumuni“ cultur'a loru si pe candu celelalte natiuni moderne isi batu capulu pe scrierile grecesti si latine, pe atunci se ingrasia propriamente de fructele literaturai „rumunesti“. Asia se invalescu in nimbu mincinosu, asia imbéta pe tineretulu loru cu mincinosu loru superioritate spirituala si asia ii invatia cá magiarii, cari in privinti'a literara stau subtu ei, merita numai despretiu.

In acesta modu atítia ei amorulu tenerimei romane pentru limb'a magiara si le spune ca inventiarea ei cá limba a statulu este tiranie a si presiune.

Atari doctrine inse nu esu prea desu la lumin'a dilei fiindu manualele respective impreuna cu chartele si productele istoriografice oprite prin ordinatiunii ministeriale; er' noi ne multamiramu cu atáta fara a considerá, ca autorii acestoru manuale oprite se lasara pe catedrele loru, de unde propaga intre cei patru pareti ai scólei, unde nu intra inspectorulu de scóle alu statulu cu mai mare turbare si vehementia doctrinele loru tradatóre. Adapati cu falsificari si ecscentricitati istorice si geografice, ce stau in legatura cu siarlatanismulu loru literaru mai susu amintitu, imprastia din centrulu loru pe preoti si docenti cá se inbuibe cu doctrinele loru tradatóre poporulu si in cercurile mai indepartate.

Déca acea, ce dau la lumina, e de atare calitate, in cátu trebuie se se suprima, se pôte usioru conchide la calitatea doctriineloru loru verbale.

Am disu ca diatribele acestea se ascundu subtu mantau'a independintiei eclesiastice garantata prin lege si nu prea esu la lumin'a sórelui. E inse mai claru si se pôte prinde cu man'a ceea ce lucra ei inante ochiloru nostri.

Asia a fostu d. e. concesa (engedélyerve) „Asociatiunea“ subtu acela titlu, cá se ajute materialmente pe studentii si industriasiu rumuni. Astadi s'au abatutu dela acésta si au creatu in anulu acesta o academie de sciintie cu trei sectiuni speciale si in scurtu tempu ne vom trezi, ca in tíera nóstra se cultivéza sciintia intr'atatea moduri, câte nationalitati ecsista. Justiti'a, care pana acuma a fostu numai una in patria nóstra*) érasu va fi de totu atátea soiuri. „Asociatiunea“ dispune astadi de unu fondu de 80,000 fl. si din ce s'au adunatu acestia? Ridica contributiune anuale (adoztatják) sub titlulu de ofrande dela poporulu tréntitu la pamentu. Inpartindu totu teritoriulu Transilvaniei in cercuri, storcu prin preotii, docentii si notarii comunali de o panura cu aceia din sudórea poporulu atari donatiuni „benevole“. Fói'a asociatiunii „Transilvani'a“ publica mai pe tóta septemana dari de sémna de rate de 100—200 fl. din atari colecte. Pe candu „Asociatiunea naturalistiloru din Clusiu“ si „Asociatiunea Kemény Zsigmond din M. Osiorheliu“ d'abea potu ajunge cu totu ajutoriulu cu multu mai avutiloru posesori magiari la óresicare fondu materiale, pe atunci „Asociatiunea“ dupa ecsistintia de cátiva ani e in stare se impartia cu miile pe ann la studentii si industriasiu rumuni, si 'si-a castigatu preste acésta cu ajutoriulu sateniloru seraci si unu fondu de 80,000 fl. Inpositele rumunimea de pe sate le platesce numai cu multe vaietari si rezonari, dara darea anuala promisa „Asociatiunii“ o platescu fara de a díce unu cuventu — „de buna voie“. Privindu lucrulu in modu obiectivu ne bucuramu cá poporulu ingropatu in nesciintia se sileste a progresa prin poterea s'a proprie, nu ar trebui inse suferitu cu atáta indiferentismu cá se se silésca priu insusi omenii sei poporulu de josu la atari „donatiuni benevole“. Se ne aducemu aminte si de acea ca déca vomu mai suferi una atare prosperare materiale a acestei insotiri se potu alege membrii ei maine, poimane, factori periculosi pentru integritatea statulu magiaru in centrulu dela Sibiiu.

Dacoromanisti din Sibiiu mai disponu inca de unu organu totu asia de periculosu si acesta e „Telegrafulu romanu“. Chiemarea acestei foi create de Siagun'a si provediuta in modu escelentu cu o tipografie ar fi fostu propriaminte apararea intereselor biserecei greco-orientale, a institutiuniloru si preotiloru ei. Dupa mórtea lui Siaguna a trecutú inse preste marginita s'a sfera, s'a emancipatu de sub metropolulu actualu si astadi se ocupa numai cu politic'a si anume face politica opositionala magiariloru. Nu se publica nici unu numeru in care se nu impróste séu ocultu séu pe fatia celu pucinu intr'unu articolu limb'a si statulu magiaru. Cúgetandu inse la acea ca possibilitatea de a eda foi'a de trei ori pe septemana in locu de odata, cum fusese subtu Siaguna, provine tocmai din subvenitiunea statulu magiaru, din care centrulu din Sibiiu ia partea cea mai mare, ne potemu inchipui pe cátu merita ei acus'a ingratiitudinei. Citámu despre directiunea antimagiara a „Telegrafulu“ si unu ecsemplu. Program'a gimnasiulu de statulu din Sibiiu pe anulu presinte enumera in list'a compusa cu multa osténela studentii acestui institutu încependu din tempulu celu mai vechiu (1789). Se afla in lista si numele mai multoru familii romanesti. Profesorii inainte de 1848 au fostu scrisu numele acestea in

*) Acea alui Pist'a? Trad.

cartile de classa cu litere magiare si cu ortografi magiara, é' autoriulu schitiei istorice amintite directorulu Veres a pastratu fidelu documentelorú totu acésta ortografia. Se vedi inse rezonare del „T. R.“ in Nr. seu 88 despre acea ca d. e. „Nyámé“ nu e scrisu „Neamtiu“, „Pincs (János?)“ nu „Pinciu“, „Rákucs“ nu „Racuciu“ s. a. ! Cur se arunca asupra directorulu pentru ca nu a intre buintiatu ortografi'a inventata pe la anii 1850 inc fórté nestatornica!

Mai avemu „rumunii“ in tíera, dara aceia n sunt asia de rei la matie, cá cei influintiati pri propagand'a din Sibiiu. „Rumunulu“ din Ungari'a inca face, cá si celu din Transilvani'a opositiune regimulu, dar' pe candu doreste acela a remanea subtu corón'a St. Stefanu si se sileste a aduce in diet'a dela Budapest'a la valóre dorintiele loru nationale, pe atunci acestia gravitéza in afara, dorescu a se rumpe dela corón'a St. Stefanu si isi astépta salvarea loru dela o fitór Daci'a. Dara totu numai noi suntemu caus' acestei'a; pentru ce amu destinsu noi rumunismulu (oláhszágot) intru atáta, d'ii am datu o institutiune separata bisericésca? voi se díce pentru ce am aprobatu la 1868 statutulu autonomu al bisericeii greco-orientale in Transilvani'a, in care i-amu asiguratú independéncia deplina fatia cu regimulu. Pentru ce amu permisú se se numésc biserece'a acésta bisericu de nationalitate „romana“? Prin acésta am infintiatu un statulu in statulu nostru; prin acésta am datu noi insine arm'a in mana loru in contra nóstra; prin acésta le am datu autorizatiunea cá, déca va trec in Transilvani'a vre-unu magiaru la religiunea greco-orientala — si astfelu de casuri ecsista — s devina prin acésta si de nationalitate „rumunu“.

Déca e regimulu in stare a fi enegiosu, revindice-si dreptulu de suprainspectiune preste scólele loru, nu permita cá institutele loru storcatóre de banii se spolieze subtu masc'a sciintie tíer'a, alungelu pe „Telegrafulu“ de paterenulu politicu la celu eclesiasticu si pretinda dela „rumunismulu“ din Sibiiu pana candu va participa elu la subvertiunea budgetulu magiaru mai mult respectu fatia cu statulu magiaru institutiunile sale.“

De pe campulu de ocupatiune.

Despre stadiulu la care voru fi ajunsu negociatiunile intre guvernulu austriacu si celu turcescu cu privire la incheierea unei conventiuni de ocupare, inca nu se scie nici astadi ceva pozitivu. Armistitiulu, abstragendu dela unele mici ciocniri inca totu duréza. Pe de-o parte acésta pauza d'actiune militara din partea armatei de ocupatiune ne lasa a crede, ca comandantii austriaci o intre buintiésa cu prepararii si dispositiunii pentru viitóre actiune ofensiva, dara de alta parte ea lasa tempu si insurgentiloru de a se realia, a se concentra si isi alege dupa placere cele mai bune si mai convenabile positiunii defensive. Grosulu insurgentiloru se afla concentratu la Doboj unde ei impiedeca ori ce inaintare a divisiunii XX Szapáry care inca totu nu se simte destulu de tare pentru ca se risce o lovitura decisiva in contra loru, si in pasialiculu Novi-Bazar unde insurgentii astépt in positiunii bine alese si fortificate ataculu colonu principale subtu comanda baronulu Philippovicu. Positiunea insurgentiloru in loculu acela este cá atátu mai favorabila, ca la spatele loru, ca linde operatiune au acea fásie de teritoriu pe care congressulu dela Berlinu au aflatu cu cale a o lasa in posesiunea Turciei. Despre cetatea Bjelina care se afla in acea enclava intre riurile Save si Drina se díce, ca oficiari de geniu turcesti o a prefacutu intr'o a doua Plevna, ca este provediutu in de ajunsu cu proviantu si munitiune, precum si cu o garnizóna destulu de considerabila, pentru ce se fia in stare a suferi o asediare formalu.

Sciri oficiöse sosite din taber'a austriaca r spunu, cu armat'a de ocupatiune pre langa tót mesurile luate pana acuma, mai are inca a s lupta si cu o proviantare nesuficienta si ca stare sanítara a trupelorú inca nu este tocmai din celu mai bune, avendu a suferi de colerina si frigidu in urma lipsei de apa buna.

Pentru organizarea serviciulu administrativu in teritoriulu deja ocupatu alu celoru doue provincii s'au ordonatu o mobilisare formalu de functionari administrativi, telegrafistii si postarii, acarorú mairitate se recrutésa din elemente slave din Croatiu

si Dalmati'a. Acésta unguiriloru nu le prea convine, dicendu ca prin acei functionarii de nationalitate slava se inporta in acele provincii spiritulu de solidaritate alu slaviloru ostilu unguiriloru.

Diariulu oficiosu „Wiener Abendpost“ publica o serie de raporturi ale generalu-consulului Vasicu tramise la Vien'a pana la 4 Augustu, candu in urm'a eclatarii revolutiunii din Serajevo au fostu necesitate se fuga de acolo. Acele raporturi prea interesante cuprindu preistoriculu insurectiunii organizatu de cátra gubernulu turcescu si a organeloru sale, in contra ocupatiunii austriace. Cefindu cineva acele raporturi detaliate si autentice remane uimitu de usurinti'a cu care s'au inscenatu cu tóte acestea ecpediunea de ocupatiune din partea comitelui Andrassy si a gubernului austriacu.

Din mesurile, care se iau din partea austriaca apoi se póte conchide aprópe cu sigurantia, ca acésta campanie va dura inca si preste érna, care prin regiunile acelea muntóse se incepe deja cu finea lui Septemvrie. Mai sunt inca si alte semne, care ne arata, ca cestiunea orientala in urm'a tractatului dela Berolinu, in locu se se deslege, au ajunsu a fi si mai incurcata si mai spinósa, decátu era ea inainte si chiaru dupa tractatulu dela San-Stefano. Paus'a creata prin multu laudatulu tractatu dela Berolinu n'au fostu alta, decátu unu episodiu scurtu, pe care poterile rivale l'au intrebuintiatu ca se isi turbure una alteia si mai multu apele, in care voia se pescuiasca fia-care pe contulu celorlate.

Corespondentie particulare ale „Observatoriului“.

Alba-Iuli'a in Augustu, 1878. Unu vaetu din anim'a Transilvaniei!

(Urmare si fine.)

Aceste corporatiuni, lucru firescu, nu potu face nici-odata opozitiune celoru dela potere, asia ceva nu s'au pomenitu inca in patri'a nóstra liberala si constitutiionala, din contra, aceste corporatiuni sunt pótte timpurle „contingentulu permanentu“ alu ori-carui regimu din fericit'a nóstra patria.

Se intielege, cá aci se aflau si acei fiii pierduti ai natiunei, alu caroru numeru, aci in centrulu romanismului, se pare a cresce pe di ce merge.

Era ingretiosiatoriu a audii prefacutele toaste eesaltate din gurile acestoru mameluci. Dar' érá si mai ingretiosiatoriu a vedea, cum chiar persóne inalte, chiar paditorii si propagatorii legiloru statului agitau si cortesiau aci in ochii lumei pentru candidatulu loru in mani'a dejá afisiateloru publicari de legi pedepsitóre de agitatiune.

Audindu prin feréstr'a deschisa spre curte o voce: „Iubiti confrati si stimati alegatori!“ alergaiu éra in curte.

Nunc venio ad fortissimum virum.

In fruntea mesei de sub siopru domnulu Nicolau Popu, érási o asia-numita „sperantia a natiunii,“ inaltandu-si paharul plinu spre ceriu vorbea cu voce inalta acestei natiuni.

Domnulu Nicolau Popu isi introduse oratiunea spunendu poporeniloru, cá voieste a le ecplica ceea ce audira ei in limb'a unguérsca dela stimatii domni antevorbitori, — si apoi domnulu Nicolau Popu finindu cu ecplicarea, spuse si dela sine si vorbi cu rara emotiune fratiloru sei despre iubit'a, dulcea, un'a si nedespártit'a mama patria: Ungari'a, despre fericirea locuitoriloru din acésta Ungari'a sub institutiunile ei de acuma si anume sub regimulu actualu etc. si 'si ecpriamá bucuri'a cá vede pe fratii Dsale adunati aci intr' unu numeru atátu de frumosu.

In decursulu acestei oratiuni unu domnu inpinteanu, ce siede la spatele oratorului, pierdiendusi rebdarea de bucuria totu una sarea cá unu tiapu de pe scaunu si acusi strigá la urechi'a unui vecinu mustetiatu: „Az Istenét neki, be jól beszél a népnek,“ acusi: „Ez többet ér bár melyik más toásztnál,“ acusi: „Isten éltesse Popu Nyikulájét, de jól ért hozzá,“ acusi luandu sboru susu pe scaunu intrerupea pe oratoru provocandu cu palari'a redicata pe poporu alu imita intru: „Sze trejászke domnu Popu Nyikulájé!“

Si intr'adeveru frasele desbracate ale lui „Popu Nyikulájé,“ strebatúra la ánim'a bietului poporu nepreceptu: elu respunde la provocariile acelu unguasiu esitu din fire cu parharele redicate: „Se traiésca dn. Popu din Bucierdea „venósa!“ éra in diu'a alegerei isi tienu cu santienia cuventulu datu intre pahara.

Numai inca de un'a nu me poteamu destulu mira: nu imi sciamu ecplicá, cum de tempulu dejá tare inaintatu si unu domnatiu micu mitutelu, nationalistu si romanu inflacaratu de odinóra, dara c'am de vre-o cativa ani trecutú cu trupu cu sufletu in tabera magiariloru, inca nu érá de vediatu nicairi p'aici.

N'avui inse tempu se me miru multu, cá-ci éta-lu colo chiaru vine sermanutiulu puisioru nascutu aici in ánim'a Transilvaniei!

Dar' se-lu lasamu aci se-si invetie toastulu; si acum se aruncamu o privire scurta si preste sgomotós'a di de alegere.

In diori de di fui desteptatu de musici dobaitóre, sberaturu, „Ijjenuri“ si chioté ragusite. Sermanii alegétori, cu ochii strinsi de neqormire fóra facia, leganati si impletéciti cá muscele de pe vinu, neci nu mai sciau — la audiulu atatoru Lukács Biéla si Kemény Gáboru din tóte laturile, ce se mai strige si asia spre variare mai poteai audi ici colo si cáte unu „Ijjen Biéla Gabor!“

Pre candu armat'a romana lucacsiana sub comanda onorabilei nostru cive si pardositoriu Nicolau Popu si

a domnului — doctoru de Vien'a Ioane Popu de Bucierdea venóse — fratele marelui oratoru de eri sér'a — sub tricolorile unguesti si — ce scandalu! — la sunetele marsiului nationalu „Mihaiu vítézulu,“ luá stradele orasiului crucisú si curmezisú: — pe acelu tempu „adjutántii cortesi“ din armat'a liberaliloru séu din „armat'a permanenta“ erau ecpmisi cu tóte trasurile orasiului a aduná de prin natu pe „reservístii“ somnoroosi, adeva pe cei cari nu potu stá pana diminéti'a la pahara. Dara nu numai cei dejá tocmíti, ci si alti multi fura culesi si luati in aceste cara domnesti, fiind-cá luptá cortesiesca acuma in ultimele momente decurgeá mai orbescé.

Pre candu sosiu la cas'a magistratului „grosulu armatei permanente“ intr'a dejá la urna, lasandu numai o mica glóta de orasieni romani d'inaintea portii.

Áci mi se infaciosia o scena, ce revolta pe orice omu, care are numai pucina pricepere de demnitatea de omu si numai pucinu simtiu de adevéru, de dreptate si moralitate.

Sermanulu poporu parte amagitu cu vorbe dulci si frumóse chiaru de facétorii adevéru si ai dreptatii, parte cumperatu si coruptu chiaru de pazitorii moralitatii, jocá aci inaintea portii magistratului, cu insufetire rapitu de sunetele frumóseloru hore, batute si invertite romanesci; porta falnicu stindardele unguérsce, si provocatu de domni strigá cu patima: „Se traiésca, Ijjen Kemény Gábor.“ Arangiatorulu acestei recrutatiunii pentru candidatulu ministeriale, care dura fóra intrerupere tóta diu'a, érá insasi persóna pretorelui nostru, care stá neobositu in mediulocu intre jucatori, comandandu si provocandu cu bastonulu a mana la jocu si la urari, ér paragrafi prohibitori de agitatiuni stateau numai trei pasi dela domnealulu afisiatu chiaru de dumnealulu pe pórtá magistratului.

Spre a face icón'a si mai amagitóre, se dadú in man'a unui jucatoriu „werbungasiu“ si unu strindardu, ce portá tricolorulu romanescú.

Ce miseli! ordonantiele ministeriale oprescu folsirea tricolorulu romanescú, dar' adoratorii si paditorii acestoru legi potu calcá in picióre aceste legii, candu le vine domnialoru bine, candu au scopulu de a amagi si seduce alegatorii pentru cutare deputatu de alu loru.

Dará aceste nu erau de ajunsu. Totu ei, seducétorii, si batjocoreau pe cei sedusi de ei pentru scopurile loru!

Asia intre altele audiiu pe unu domnu de acestia, ce privea cu unu surisu batjocoritoriu si reutatosu la jucatorii romani, dicundu: „A borju, hogy tánczol a borju,“ érá altulu spuse musicantiloru se tréca iute intr' unu „csárdás,“ cá i-aru placea se véda pe aceste „vite romanesci“ jucandu si unguéste!

Placa domniloru Nicolau si Dr. Ioane Popu, dn. mitutelule si cu alti multi, placa. Ce diceti la aceste epítete frumóse?

Dara se vedemu ce am mai vediatu si auditu dupa terminarea alegerei, alu carei resultatú este dejá cunoscutu.

Lukács Béla fú alesu, potemu dice, numai de romani. Si ce au disu domnulu Lukács acestoru romani dupa alegere, candu acestia capatara toti cáte o facia in mana si fura tramisi in de séra, cu marsiulu lui „Rákotzi“ in frunte, la feréstr'a lui?

Lukács le spuse scurtu si verde unguéste, cá in privinti'a nationalitatiloru elu va urmá ideii de statu magiaru, cá si de aci inainte, cá si pana aci va lucrá si lupt'a pentru iubit'a sa natiune magiara (?) si punctum!

Éta domniloru, cari séu ati lasatu intr'adeveru se ve orbéscá promissiunile lui Lukács séu — ce-i mai verosimile ati amblatu numai a ve justifica portarea cu scuse de nimicu, dicundu cá e mai bine a tranti pe Kemény, decátu a stá cu manile in sinu.

Alesulu nostru bine sciutoriu de limb'a romana, nici macaru cu unu cuventu romanescú nu v'a multiamitu pentru cá lati alesu. Unele guri rele dicu, cá specele cele mari laru fi superatu, éra altele, cá densulu a tienutu de prisosu a ve mai si multiamí romanescé dupa atátea spese.

Multe celea mai vorbescu p'aci totu gurile rele, cari ar poté fi ignorate, déca n'ar eesistá proverbialu: „De unde nu-i focu nu ese fumu.“ Si p'aci pe la noi ese de minune multu fumu. Aceste fumuri ne spunu ca cu alegerile de deputatu aici fondurile bisericiloru nóstre ar fi crescutu de minune, se vorbesce de mii. — Dara nu e de crediutu, de si domnulu prot'a gr. or. au privitu de intardiata o convocare a alegatoriloru romani la o conferentia de intielegere, si de si o apucare de dupa capu confidentiala, ce i se facu de cátra fratele lui Lukács Béla sub decursulu alegerei in preambulara de dinaintea casei magistratuale desteptá prepusu mare de amicitia estraordinaria intre densulu si famili'a Lukács. Nu e de crediutu, dicu, pentru cá scimu si cunosótemu tienuta de pan'aici corecta a domnului prot'a gr. or., precum si tienut'a preste totu adevératu romanéscá a domnului prot'a gr. cath. d'aci, ér donuri la bisericu romanesci fóra scire'a si invoirea capiloru bisericesci nu se potu face.

In fine inse pre langa tóte acestea din cauza, cá inteliginti'a decidiétóre a alegétoriloru romani n'a luatú parte la alegeri si nici unu romanu nu s'a candidatú, afliu tienut'a passiva a romaniloru din comun'a nóstra de salvata.

Tudoru. Not'a Red. D-ta afliu tienut'a passiva a romaniloru din comun'a dv. de salvata; alti inse nu o voru afla nici-odata. Nu asia intielegemu politic'a resisténtiei passivé cá cineva nevoindu se mérga la urna, se sufere totu-odata ori-ce calcare de lege, de care in acestu articulu se numera cu dutien'a, si totusi se taca. De s'ar intielege asia passivitatea, atunci ar urma, cá déca cutare „solgabirau“ ori „politiaiu“ ar avea placere, ar potea se ridice din casa cu gendarmi, pe toti passivistii din Alb'a cu dn. Axente in frunte si se'i escortedie la urne cá pe santiu din dilele lui Diocletianu. Si apoi? inteliginti'a din Alb'a si din tiér'a intréga sciá prea

bine din „Közvélemény,“ proprietate a lui Béla Lukács, cá acelu arménu este tocmá pe atáta vrasmasiu de mórte si neimpacatu alu romaniloru, cá si dr. Gavriilu Kemény; intielegentii intiepti sciá din dese publicatiuni, cá diarulu lui Lukács denuntia neincetatu pe romanii de daco-romanisti conspiratorii, tradatorii, in terminii cei mai infami. Muta a fostu gur'a intielegentiei din Alb'a, séu cá ddloru nu audisera nimicu de „Közvélemény“ si nu citisera nimicu? Fórté bine facu Lukács cá nu le multiamí; se 'si gratuledie cá nu 'ia fluieratu, ori se le fia disu cá Máday la Fogarasieni: „V'am plátitu; m'ati alesu; suntemu quitt.“

Naseudu, finea lui Aug. 1878. Anulu 1848 a fostu unu adevératu flagelu pre sermanulu opidu Naseudu. Densulu remase numai ruine cea mai mare parte; intre ruine se numerá si biseric'a.

Neavendu naseudenii beserica, pre unu tempu au reparatu cea arsa, si in anii urmatori au facutu planulu la un'a alta biserică. Tempulu a trecutú, si astadi Naseudulu este totu cu reparatur'a cea dein 1848, si este atatu de slaba, de nu ii trebue numai unu ventu bunu si . . . Cruce nici vorba, de turnu se nu intrebe nimenea . . . asi-adara este cá fost'a Sinagoga ovreésea ce stá mai in lun'a trecuta vis-à-vis cu beseric'a. De asia biserică le pote fi cu greu la naseudeni, si respective la capii besericesci

Dupa cum amu disu planulu s'a facutu si érá inca pre atunci se-lu si indeplinéscá, apelandu opidulu la grati'a comuneloru fostului regimentu. Ce e dreptu tóte comunele adusera tóte cele necesare pentru edificarea bisericiei, asia incatu nu trebuái numai se indeplinéscá planulu. Dar' ce se vedi, cele aduse de comunele respective in cativ'a ani se nimicira, de órece capii (curatorii) de pe tempulu de atunci isi edificara densii bisericu, respective case, si astadi suntú vreo 30 de case facute curatu numai din materialulu bisericescú, asia dicundu din fundamentu pana la coperementu — numai catu le au mobilatu. —

Prea gratiosulu nostru monarchu s'a fostu induratu de sermanulu nostru opidu, si pentru edificarea bisericiei a datu venitulu tergului din acestu opidu in favorulu bisericiei. Bani au fostu multi . . . dar acei cari i-au administratu, nu au datu nici unu contu despre bani, unulu si-a facutu casa frumósa, altulu oi si pamenturi, altulu móra, casa etc. . . .

Ce e dreptu poporulu din locu inca a imprumutatu din banii bisericesci, inse nu asia multu, asia suntú unii si pana la 2—300 fl. v. a. daru majoritatea baniloru imprumutati este in tare locu. . . . Unde suntú miile cele multe . . .? Acésta a fostu caus'a pentru care nu s'a edificatu biseric'a pana in tempulu de facia, si inca póte si de acum inainte. Sirmanulu poporu a fostu silitu se imprumute bani, de órece de furi'a focului revolutionaru nu remase mai nici o casa in Naseudu; si pre acelu tempu nu avóu poporeni de unde se imprumute, decatu din banii bisericesci. Se fi fostu atunci ovreii, cari se afla astadi in Naseudu, ce ar fi cu Naseudulu? In anii urmatori restauranduse Naseudulu preotulu catholicu Patrovinsky a lasatu o suma de bani cam la 1000 fl. cu intentiune cá se se imparta intre omieni carora le au arsu averea in 1848. S'au impartitu ceva? Nici vorba. Cei lungi la degete disera cá ii voru adauge la datori'a bisericésca cá se scada cev'a. N'au scadiutu nimicu nici baremu cev'a!

Dupa tóte cáte s'au intemplatú pana acum, adi vinu cu cugetu curatu, cá se faca biserică! Dar' pentru ce? Constrensi de ovrei! Lucrulu sta asia:

In anulu acesta isi face Brecher, unu ovreu o casa de pétra chiaru vis-à-vis cu biseric'a romanéscá, pre care beserica, cas'a ovreului o intrece. Poporeni stau inmarmuriti la veden'a acést'a, sciindulu pre elu golu cá napulu, de órece candu a venitú in Naseudu nu a avutu chiaru nimicu, si astadi e primulu proprietariu naseudénu. Acésta este caus'a pentru care votescu capii edificarea bisericiei. Dar nu capii bisericesci, strigatulu celu indelungatu alu poporului, fiindu cá insusi betranulu preotu Lazaru dice: „ca densulu a servitu dela inceputu in asta beserica, si in asta voieste se-isi finéscá si dilele, déca va veni altulu teneru apoi faca acél'a alta biserică.“ Poftimu se audi de acestea dela preotu . . .!!

Adeva pana la 15 Septemvre voiti a scóte banii dela totu poporulu? Bine! Puneti atunci la locu materialulu celu adusu de fostii granitarii, apoi dupá cum dicu poporeni platiti mai antai d-vostra miile cele multe, si apoi si poporulu va dá dicile sale. Diceti cá veti licítá? Poftiti! Nu vedeti ovreii cum stau cá degete? Licítati casele ómeniloru, pre cari le mai licíteza greutatile cele multe, si maine poimane Naseudulu este asemenea Entradamului — unu satu curatu ovreescu, vecinu cu Naseudulu, si care suge sudórea sermanului poporu vecinu cu elu — apoi acui va fi biserică? séu voiti se se prefaca in Sinagoga? Se punu, cá pana la 15 Septemvre voru platí cu toti poporeni, luandu bani dela jidani. Si unde ajungeti? Séu se imprumute dela societatea de imprumutu din locu dela „Aurora,“ apoi de unde voru reintórcé, fóra ca séu se-si vanda averea, séu se imprumute dela jidovi, si totu acolo ajungeti? Poporulu romanescú o se se urce pre dealurile din giuru se-si faca case, era cele mostenite dela parinti voru remanea jidaniloru, déca nu cumv'a ve veti indreptá calea apucata.

A avutu dreptu neuitatulu vicariu Marianu candu dicea densulu pana érá in viati'a: „cá Naseudenii voru locui pre dealuri, era Jidovii voru locui in platia,“ de si pe tempulu lui nici nu ii érá iertatu la vreunu jidovu a locui in Naseudu, si nici baremu in cuartiru candu venea la tergu nu suferea se tiena unu romanu pre unu jidovu, astadi inse jidovii suntú cei de antaiu administratorii lá tóte, cacú precum dicu ei „in Naseudu boltile suntú jidovesci, banii, si pamentulu naseudului e jidovescu,

Dupa tóte pana aci atinse dicu O. Comitétu bise-

ricescu: Fiti atenti, cá se nu cada asupra d-vostra vaietele si lamentarile sirmanilorur fiii ce voru remanea pe strade. In fine dorescu cá se luati in vedere impregiurarile de facia ale poporului romanescu naseudeanu, dicenduve: Vedeti mai antaiu bérn'a in ochiulu vostru, apoi paiulu in ochiulu celorlalti poporeni. Amu disu. N.—

Din fostulu districtu si regimentu romanescu de granitia alu Naseudului. Marturisescu, ca cu parere de reu am observatu, ca din partile acestea nu vi s'a tramisu nici o corespondentia relative la actulu de alegere dietala din anulu acesta. De-si tardiu, vinu prin acésta a ve relata urmatórele:

In 25 Iuliu s'a tienstu la Naseudu o conferentia a tuturor alegétorilor din cerculu de alegere Naseudu fora deosebire de nationalitate, de religione, de partida convocata prin Rsa. d. vicariu Gr. Moisu si adv. Ioachim Muresianu. Conferentia s'a constituitu alegendu-si la propunerea d. M. Popu cu aclamatiune de presied. ad hoc pre vicariulu Moisu éra de notariu pe prof. G. Scridonu. Nascendu-se intrebarea ca dupa ce la acésta conferentia nu sunt invitati numai romanii, ce numire se póte. S'au facutu doue propuneri a) conferentia se póte numirea de conferentia electorala a alegétorilor romani din cerculu de alegere alu Naseudului. Acésta propunere fu sustienuta cu argumente tari de dr. C. Moisu, dr. Alexi si S. Stoica; b) conferentia se se numésca: conferentia tuturor alegétorilor din cerculu Naseudului (adeca fora colóre nationala expressa, cosmopolita), carea fu sustienuta de prof. B. Hangea, At. Usieriu si paroch. Verticu. Punendu-se la votu se primí cu maiortate a dou'a propunere.

In cestiunea tienstei, ce au se urmarésca alegatorii facia de alegere dietali se facura doue propuneri, un'a pentru activitate séu participare la alegeri, a dou'a pentru passivitate in intielesulu conclusulu facutu de cátra conferentia nationale romana din Sibiu.

Pentru propunerea prima au pledatu dd. B. Hangea si I. Muresianu. Cestu din urma a aretatu cu multa elocintia istoriculu alegerilor din acestu tienstu, incependu dela 1861; si justificá intrarea sa in dieta la a. 1872/3, in fine recomanda cu tóta caldur'a alegerea d. secretariu de statu G. Tanárky pentru periodulu urmatori.

Pentru propunerea a dou'a a pledatu d. A. Usieriu, I. Iarda si dr. Alexi. Acesta prin o vorbire lunga pledéza pentru passivitatea votata la Sibiu si acésta cu deosebire din punctulu de vedere alu solidaritatii nationale. Unu poporu, dice dsa, numai prin solidaritate si unire isi póte aperá si conserva drepturile si mai pre susu de tóte, nationalitatea sa. Suferintiele seculari de dincolo de Carpati au fostu urmarile órbei neuniri si a desbinarilor in vietí'a publica politica. Dsa aréta mai departe, ca activitatea, resp. alegere de pana acum n'au adusu nici acele castiguri séu conservári tienstali, ce se promitéu pe atunci; din contra au adusu o pata négra in istori'a acestui tienstu; déca totusi se va face si acum separatismu dela votulu si tienstu decretata, róga pe alegétori celu pucinu se nu aléga strainu, ci unu romanu, la din contra s'ar comite unu sacrilegiu, s'ar indeplini o fapta ce cade sub demnitatea nóstra.

Se punu la votu ambele propuneri. Passivitatea este spriginita de 8 insi: 1 prof., 1 invetiát., 3 preoti, 1 propriet., 1 medicu si 1 economu. Asia se decretá activitatea. Venindu vorba de persón'a de alesu toti oratorii au pledatu pentru Tanárky, singuru cuntele Zychi s'au declarat pentru opositionalulu Földváry.

Acesta este in scurtu rezultatulu acelei conferentie internationale, séu déca voiti, cosmopolite, conferentia, cum nu s'a mai pomenitu nici-odata in Naseudu in cause politice.

O descriere detailata despre alegerea urnata la 5 Augustu credemu ca nu este de lipsa. Resultatulu este cunoscutu. Tanárky a reusitu, si Naseudenii se potu mandri, ca acum, pentru a patr'a óra, au onoratu cu increderea loru pe unu strainu.

Dorerea este de trei ori mai mare vedendu, ca insasi inteligentia este aceea, ce conduce poporulu pe aceste cáli raticate si antinazionale!

Éta fructele ostenelelor semenate dela inaugurarea districtulu pana la desfacere, semenate cu multa staurintia pentru a ne desface de politic'a nationala, de a introduce oportunitatea necunoscuta la noi. Discipolii au inceputu a fi mai catholici de cátu pap'a. A. S.

Sciri diverse.

Ni se tramite din partea comitetulu arangiatoru urmatoriulu apelu spre publicare: „Concetatienui! Poterile reprezentate la congressulu din Berlinu au insarcinatu monarchia nóstra cu mandatulu, ca intr'o parte a imperiulu otomanu derangétu se restabilésca binefacerile pazei si ale ordinei.

Armat'a nóstra au urmatu chemaréi supremulu ei beliduce, pentru realizarea acelei missiuni; soldatii nostri se lupta cu eroismu si infrunta cu taria barbátésca ostenelele, privatiunile si neajunsurile impuse loru.

Ei apara libertatea viatia si averea nóstra pamentésca; ei incérca pe pamentu streinu, in tempu ce noi ne bucuramu inca acasa de binefacerile pazei, tóte acele suferintie teribile si inespriabile ale resbelulu, cu unu inamicu fanatizatu si semibarbaru.

Concetatienui! Veniti in ajutoru! Alinati crancenile dureri ale ranilor loru ardiétóre, prin pretiosulu balsamu alu unui amoru activu pentru deaprópele, pentru ca totii suntemu copii aceluiasi tata si fiii aceleasi patrie.

Departati dela multu incercatele familii ale celoru ce se afla pe campulu de lupta si dela cei remasi in urm'a celoru caduti pentru patrie, celu pucinu teribilulu flagelu, alu lipseloru si alu fóméi, pentru ca aceia, cari suferé atátu de cumplitu sunt fratii si sororie nóstre!

Nu pentru ca se petrecemu la o serbare de bucurie, voimu noi a ne aduna in diu'a de St. Maria (dumineca in 8 l. e.) cu miile in Stejerisiu (Iungen Wald) — pentru ca tempurile sunt prea serióse pentru o serbare de bucurie, ci voimu numai a da o proba elocenta braviloru soldatii ai armatei comune precum si celei teritoriale despre amorul nostru intimu si a sinceriloru ingrigiri pe care le purtamu pentru sórtea loru. Junii si betranii, dela orasiu si sate se alegati la acelu locu destinatulu unei intreprinderi umanitare se ve depuneti obolulu vostru.

Precum picatura cea neinsemnata de apa, candu se stracóra prin miu si miu de mici canalurii de pe piscurile muntiloru spre vale se preface intr'unu riu mare, asia si miclele darurii oferite de ánimi recunoscétoře, chiaru déca ele vinu din coliba cea mai seraca a patriei, voru fi destulu de mari, pentru ca se aline lips'a amara si se fia pentru miu de insi salvatóre.

Concetatienui! Aratati, ca sciti apretiu insemnatarea missiunii de cultura data monarchiei nóstre; aratati prin fapte patriotice, ca sunteti uniti in sentimentulu sublimu alu lealitatii pentru domnitoriulu vostru legitimu; probati ca recunoscéti gloriósele fapte ale bravei nóstre armate si ca nu sunteti nesimtitorii pentru suferintiele devotatiloru ei soldatii si pentru aspra sórte a familieloru loru.

Acela care da indata, da duplu! Contribuiti fia ori cátu de pucinu la frumósa si marea opera umanitara, care ve onorésa pe voi insive si ajuta pe de aprópele nostru in lips'a lui cestrema! Salvati deci si ajutoru cu

Viribus unitis!

Sibiu, Septembre 1878.

Comitetulu.

Bibliografia.

Cerendu scusele nóstre p. t. d-loru autorii, cari au bine-voitu a ne tramite cáte unu ecsemplaru din opurile d-loru, pentru ca am intardiatu pana acum cu anuntiarea loru, din lipsa de spaciú, ne grabimu a repara acuma aceea intardiere anuntiandu prin urmatórele cartile si brosiurele ce au sositu in tempulu din urma la redactiunea „Observatoriulu“ si adeca:

— Apostolierulu, intocmitu dupa ritulu Baseréi Resaritiulu. Cu bine-cuventarea Ecsel. Sale dr. Ioanu Vancea, Archiepiscopu si Metropolitu alu Alb'ulie si Fagarasiu etc. Pretiulu 4 fl. Lips'a acestei carti bisericesti era de multu simtita.

— „Legendaru“ séu „Carte de cetire“ pentru scótele poporale de Vasile Petri. Partea I. pentru alu 3 si alu 4 anu de scóla. Acésta carte se afla subtu pressa si va appare in decursulu lunei Septemvrie.

— Reportulu generale despre starea si activitatea societatiei de lectura „Iulia“ a junimeii romane universitare din Clusiu dela infiéntiarea ei pana la finea a. 1876/7 Clusiu 1878.

— Consideratiuni asupra timpulu si spaciulu, de I. cav. de Puscariu. Acestu essay, alu d. autoru prea bine cunoscutu publiculu de dincoée si din alte

lucrari literare merítóse, a fostu publicatu mai intaiu in diariulu beletristicu „Famili'a“, éra acuma se presenta publiculu in forma de carte, cuprindiendu ca introducere unu interesantu tractalu filologicu, care dupa noi este unulu din cei mai reusiti passii pentru de a indruma o cale de mediolocu între ecstremele si esccentricitatiile ortografice comise atatu din partea etimologistiloru catu si a fonetistiloru. In catu priveste tractatulu scientificu alu d. autoru apoi in locu de ori ce alta critica ne margimu a dice, ca felicitamu atatu pe d. autoru catu si literatura nóstra pentru acestu tractatu fórté importantu, care pre langa limb'a sa curgetóre tractésa in modu catu se póte mai poporalu cele mai ardiende si actuale probleme ale sciintiei positive, care astadi isi au luatulu unu aventu nepomenitu si care la noi romanii sunt inca prea pucinu cunoscutu si cultivate. Da, era tempulu si pentru noi ca se se face unu inceputu cu risipirea acelorú norii de credintie superstitióse, traditiuni babesti si copilaresti, care mai inpaianjinésa ochii si mintea poporulu nostru si chiaru a multoru inteligenti. A fi facutu pe acestu terenu o incercare este unulu din meritele literare ale d. I. cav. de Puscariu, dela care, ca specialistu cunsumatu, éra nu diletantulu, ne asteptamu a vedea si alte opere de natur'a acésta.

Pe terenulu literaturei beletristice, avemu a saluta o noua fóie cu numele „Amiculu Familiei“, fóia biseptamenaria, pentru tóte trebuntiele vietiei sociale, care apare in Clusiu si Gherla sub redactiunea zelosulu si neobositulu redactoru alu „Cartiloru saténulu romanu“ si a „Predicatoriulu saténulu romanu.“ Pretiulu noiei publicatiuni este asia dicendu bagatela; ea costa pana la finea anululu curentu 1 fl. 50 cr. séu 4 l. n. pentru Romani'a si streinetate.

Cuprinsulu celoru doua numero apparute pana acuma este: Nr. 1. Canteclulu ginteii latine, cu trei verssiuni si adeca: francesca, italiana si latina. — Discussiuni filologice si istorice magiare privitóre la Romani de dr. Gregoriu Silasi. — La o copila, poesie de Petru Dulfu. Unu momentu, novela. — La cestiunea educatiunii si instructiunii femeiei romane. — Teatralu vietiei, poesie de Petru Dulfu. — Revista. Nr. 2. — Femeia, poesie de V. R. Buticescu. — Mam'a Grachiloru, poesie de Petru Dulfu. — Discussiuni filologice, (continuare). — Calea fericeii, noveleta de A. O. — Adunarea generala a Asociatiunii transilvane, de Niculitia. Revista. etc. etc.

Din cuprinsulu acestoru doue numero se póte vedea ca noulu diariu beletristicu are materii variate si arangiate dupa gustulu publiculu cetitoru. Noi din partene ilu salutamu fratieste, ii dorimu o durata lunga si catu mai multi abonati iubitori de lectura si — constanti. Este o cestiune de onóre atatu pentru natiunea nóstra, catu si cu deosebire pentru secslu nostru frumosu a contribui din tóte poterile, ca „Famili'a“ si „Amiculu Familiei“ aceste doue publicatiuni beletristice se inflorésca si se prosperese, catu se póte mai bine. Nu le costa, decatu a cincea séu si a diecea parte din pretiulu unei toalete efemere, pe care tramitandu-o ca prenumeratiune la numitele foii se isi castige o toaleta a animei si a spiritulu, cu care se se póta gáti in tóta viati'a loru si totusi se remana — moderne.

I. G. B.

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 5 Septembre.

Galbinii imperat. de auru	fl. 5.48 cr.
Moneta de 20 franci	9.35 „
Imperialu rusescu	9.30 „
Moneta germana de 20 marca	12.10 „
Sovereignu englesi	12. — „
Lira turésca	11. — „
Monete austr. de argintu 100 fl.	100.05 „

Cursari de Bucuresti in Lei noi (franci).

3 Septembre.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l. 103.50 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	101.50 „
Obligatiune de imprumutu dominiulu din 1871 cu 8%	98. 1/4 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	96. — „
Creditu fonciariu urbaniu (alu capitalei) cu 7%	91.50 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 3%	94.50 „
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	175. — „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	— „
Actiunile caliloru fer. prioritati din 1868 cu 6%	85. — „
Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	200. — „
Romani'a, Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	76. — „

Morburi de pieptu si plumani

de ori-ce natura se curéza siguru prin

Alloplulu de plante Schneeberg a l. Wilhelm

pregatitu dupa prescrierea mediculu, si se capeta de la Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen. Suceulu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de grumazu si pieptu, gripa, ragusiéla, tusa si tróguna. Multi emperatori marturisescu, ca numai suceulu acestui-a au a-si multimi somnulu placutu.

Excellentu este suceulu acest'a, cá preservativa pe tempu negurosu si aspru.

In urm'a gustulu fórté placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce suferé de plumani inse, o trebuintia; cantareteloru si oratoriloru contra vocii inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu. Multime de atestata confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre efectulu extraordinariu alu acestuiu sucu este, ca cons. de curte de d. prof. G. Poppler, rectorulu magn. la universitateá c. r. diu Viena, ilu folosesce cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a preserisu adese suceulu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatórele scrisori recunoscétoře:

Testimoniu.

Fiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in cátu me temeam cá nu cumu-va se se innece; intru acea a slabitu cu totul si a fostu atátu de debilu, in cátu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomandat alloplulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestuiu midilocu minunatu, indata dupa intrebuintiarea primei sticle a mai in-cetatu tusa'a, dupa a dou'a sticla cantá bene afora copilulu, a venit la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in cátev'a dile, prein midiloculu acest'a, de o tusa'a mare si ragusiéla.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniulu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Platz, 6. Martiu 1855.

Anton Just. Laurentiu Scheibenreif, primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite cátu mai in graba inca 4 sticle dein renumitulu D-tale Alloplu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle afn cá dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micróréza pre di ce merge, pentru ace'a me

adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. e.

Cu tóta stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchenet langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Alloplulu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórté usuratoriu pentru doreri de pieptu, asthima, hectica, tusa, cataru, si este de recomandat in casuri de asteliu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. Feschl.

D-lui L. Cantily, apotecar in Graz.

Onor. Die! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru dorerea de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de alloplulu de plante Schneeberg anuntiatu de d-ta, care se póte recomandá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restaurá pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta ánim'a, remanu alu D-tale serviciulu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857.

W. J. Pock.

Domnulu meu! (21) 18

Dupa ce prin intrebuintiarea alloplulu d-tale amu scapatu cu totul de tusea mea si de ragusiéla impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutóreloru rezultate ale acestuiu alloplu minunatu de plante mi-am recastigatu si vocea de mai nainte, me sentia fórté obligatu a Ti multiamiu din tóta ánim'a pentru acésta inventiune salutaru, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti cáti suferu de pieptu si mai vortosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857. Ioanu Bauer, docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle t fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Alloplulu de plante genuinu se mai afla in Sabitu: Friedrich Thalmayer, comerciante. Aradu: F. Tones & Comp. Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu. Alba-Julia, Julu Fróhlich, apotecariu. Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu. Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu. Sighisov'a: J. B. Teutsch, comerciante.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.